

<https://doi.org/10.62837/2025.6.71>

VƏFA NURƏDDİN QIZI İSMAYILOVA
AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun
Monitoring və linqvistik təhlil şöbəsinin elmi işçisi
ivafa65@mail.ru

QƏZETLƏRİN DİLİ MÖVCUD ORFOQRAFİK QAYDALAR MÜSTƏVİSİNDƏ

Xülasə

Məqalədə mövcud orfoqrafik qaydaların Azərbaycan mətbuatında son illərdə dərc edilən qəzetlərin dilində necə tətbiq olunduğu araşdırılmışdır. Müxtəlif qəzetlərdən qeydə alınmış nümunələr əsasında leksik, morfoloji və sintaktik səviyyələrdə tez-tez rast gəlinən yazı səhvlərinə diqqət cəlb olunmuş, bu faktların Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş orfoqrafiya normaları ilə müqayisəli təhlili aparılmışdır. Nəticə hissəsində qəzetlərdə orfoqrafik norma pozuntularının ən çox mürəkkəb söz, ad və abreviaturların, əcnəbi söz və terminlərin yazılışında, durğu işarələrinin tətbiqində müşahidə edildiyi qeyd olunmuş, qəzet dilində orfoqrafik qaydalara riayət olunmasının vacibliyi vurğulanmışdır.

Açar sözlər: qəzetlərin dili, normalar sistemi, orfoqrafik norma, yazı xətalari.

Qəzetlər ictimai rəyin formalaşmasında mühüm rol oynayan əsas informasiya mənbələrindəndir və onların dili ədəbi dil normaları ilə uyğunluq təşkil etməlidir. Azərbaycan dilində qəbul edilmiş orfoqrafik qaydalar bu sahədə ümumi yazı mədəniyyətini və dilin normativliyini qorumağa xidmət edir. Ancaq son dövrlərdə qəzetlərin dilində müşahidə edilən norma pozuntuları və yayılmış yanlış yazı formaları bu istiqamətdə uyğunsuzluqların olduğunu göstərir. Müasir qəzet dilinin orfoqrafik qaydalarla uyğunluq səviyyəsini müəyyənləşdirmək və normativ dil istifadəsinin vacibliyini vurğulamaq məqalədə əsas məqsədimizdir. Bu baxımdan tədqiqatda müxtəlif qəzet mətnlərindən seçilmiş orfoqrafik norma pozuntularına aid nümunələr mövcud qaydalara uyğun nümunələrlə müqayisəli təhlil edilmişdir. Hazırda orfoqrafik normativlər kimi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş “Azərbaycan dilinin Orfoqrafiya normaları” (2019) və Orfoqrafiya lüğəti (2021) əsas götürülür. Təəssüf ki, bəzi media nümayəndələrinin hələ də bu iki əsas mənbəyə müraciət etmədiklərini müşahidə edirik.

Mediada dərc olunan bütün məqalələr – istər rəsmi, istər qeyri-rəsmi yazılar birmənalı olaraq ədəbi dil normalarına tabe olmalıdır. Publisistik üslubun bir forması kimi qəzet dili geniş oxucu kütləsinə malikdir. Bu o deməkdir ki, orfoqrafik normaların təbliğ olunmasında çap mediası olan qəzetlərin dili mühüm rol oynayır. Bəs bu gün qəzet mühitində dilimizin yazı qaydaları necə mühafizə olunur?!

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan dilində beynəlxalq və yerli qısaltmaların, yəni abreviaturların yazılışında sabitlik və normativlik vacibdir. Bu qısaltmalar rəsmi qurum və təşkilatların adları olduğundan onların düzgün formaları saxlanılmalıdır. “Azərbaycan dilinin Orfoqrafiya normaları”nda qeyd olunur ki, “*abreviaturlar (ixtisarlar) aid olduqları sözlərə uyğun olaraq böyük hərflə yazılır* [10, s.12]. Qəzet dilinin monitorinqi zamanı orfoqrafik səhvlər sırasında abreviaturların düzgün yazılmaması xüsusilə nəzərə çarpır. Monitorinq zamanı bu istiqamətdə qeydə aldığımız bəzi nümunələri nəzərdən keçirək:

“... *Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının fəaliyyəti, COVID-19 (COVID-19) pandemiyası ilə əlaqədar görülən tədbirlər, təltif və mükafatlar, yubileylər və s. haqqında ətraflı məlumat verib*” [6, s.91].

“*SOKAR (SOCAR) nə etsin?*” [6, s.185]

“*Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti, YUNESKO (UNESCO) və İSESKO-nun (İSESCO-nun) xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın hər bir layihəsi Azərbaycanın işıqlı sabahına əvəzsiz töhfədir*” [6, s.151].

“*Azərtac (AZƏRTAC) Amerika KİV-nə istinadla xəbər verir ki, “Lendon” adlı güclü fırtına fevralın 4-nə qədər davam edəcək*” [6, s.185].

Nümunələrdəki abreviaturların yazılışı üzrə müqayisəli cədvəl¹

Səhv yazılış	Düzgün yazılış
COVİ D-19	COVID-19
SOK AR	SOCAR
YUN ESKO	UNESCO
İSES KO	ISESCO
Azərta c	AZƏRTAC

Qəzetlərdə tez-tez rast gəlinən qüsurly yazılışlar dilin media sferasında tam inkişafına maneə törədir. Məsələn, “əhvali-ruhiyyə” sözünün “əhval-ruhiyə”, “ab-hava” sözünün “abu-hava” şəklində yazılması, “təxliyə”, “tövsiyə” kimi sözlərin qoşa “y” ilə işlədilməsi bu tipli qüsurlyardandır. “Hotel” sözünün “otel” formasında yazılması da tez-tez müşahidə edilən yazı xətlərindəndir. Bu sözlər çox zaman danışq nümunələri əsasında fonetik təqlid yolu ilə yazılı mətbuata daxil olur. Bu cür

¹ Qeydə aldığımız cümlələrdəki nitq qüsurlarının aydın nəzərə çarpması üçün faktların cədvəl formasında verilməsini məqsədəuyğun sayırıq.

səhvlərin media dilində geniş yayılması onların normalaşmasına səbəb olur ki, bu da dilin saflaşması prosesinə zərbə vurur:

“Balacalar kitabxanadan şən **əhval-ruhiyə (əhvali-ruhiyyə)** ilə ayrılıblar” [6, s. 121].

“Ümumiyyətlə, Tələt olduğu hər yerdə xoş **abu-hava (ab-hava)** yaradırdı” [6, s. 119].

“Arxa cəbhədəki **təxliyyə (təxliyə)** hospitallarında, şəhər və kəndlərin, xüsusən düşmən ordusunun basqınlarından zərər çəkmiş yerlərin əhalisi arasında 200 min nəfərdən çox sanitar çalışırdı” [6, s.225].

“Süfrə suyu gündəlik, heç bir məhdudiyyət və həkim **tövsiyyəsi (tövsiyəsi)** olmadan içilə bilər” [6, s.228].

“Ölkəmizdəki turistik məkanlarda, eləcə də **otellərdə (hotellərdə)** qiymətləri baha olduğuna görə əhalimiz dincəlmək üçün xaricə üz tutur”. [6, s.187].

Yazılışı qarışdırılan sözlər üzrə müqayisəli cədvəl

Səhv yazılış	Düzgün yazılış
abu-hava	ab-hava
əhval-ruhiyə	əhvali-ruhiyyə
otel	hotel
təxliyyə	təxliyə
tövsiyyə	tövsiyə

Bildiyimiz kimi, şifahi nitqin xüsusiyyətlərinin qaydadankənar şəkildə yazıya gətirilməsi də orfoqrafik normanın pozulmasına səbəb olur. Qəzet mətnlərində “mərkəzi ilə”, “mənimki idi” birləşmələrinin “mərkəzilə”, “mənimkiydi” formalarında yazılması danışıq dilindəki sürətli və yığcam ifadə tərzinin yazı dilinə təsirinin göstəricisidir. Belə hallar mətnin elmi və rəsmi xarakterini zəiflətməklə yanlış formaların geniş oxucu auditoriyası arasında yayılmasına səbəb olur. Bu isə məsələnin ciddi tərəfidir. Monitorinqlər zamanı qeydə aldığımız bu tipli nümunələrdən bir neçəsini təqdim edirik:

“Dövlət İmtahan **Mərkəzilə (Mərkəzi ilə)** də əməkdaşlıq edirəm” [6, s. 51].

“Həmin ailələrdən biri də **mənimkiydi (mənimki idi)**” [6, s. 54].

“Amma Tiflis o vaxtlar Qafqazın inzibati mədəniyyət **mərkəziydi (mərkəzi idi)**” [6, s. 274].

“Şübhə yoxdur ki, oğul **həsrafiyə (həsrafi ilə)** odlanan ata-ana ürəyi ən son döyüntüsünədək onu xatırlayacaq” [6, s. 43].

Düzgün yazılmayan birləşmələr üzrə müqayisəli cədvəl

Səhv yazılış	Düzgün yazılış
mərkəzilə	mərkəzi ilə

mənimkiydi	mənimki idi
həsətiylə	həsəti ilə

Yuxarıda sadaladıqlarımız çap mediasının dilində fonetik səviyyə üzrə müəyyənləşən orfoqrafik qüsurlar idi. Məqalədə orfoqrafik normanın digər səviyyələr üzrə pozulması halları ilə bağlı nümunələr də müəyyənləşdirilmiş, aşağıdakı yarımbaşlıqlar şəklində qruplaşdırılmışdır:

Leksik səviyyə üzrə müəyyənləşən orfoqrafik pozuntular

Elm və texnikanın inkişafı ilə bağlı dilimizə keçən yeni leksik vahidlər özlərinə müvafiq yazılış formaları tələb edir. Bu leksika – orfoqrafiya paralelliyinin gözlənilməməsi yazılı nitqdə çoxsaylı qüsurların meydana çıxmasına yol açır. Xüsusilə sosial şəbəkə adlarının yazılışında bu tipli yanlışlıqlar tez-tez müşahidə edilir. Normativlikdən kənar bu yanaşma dilin normalaşma prosesinə mənfi təsir göstərir. Medianın digər qollarında olduğu kimi qəzet dilində də əcnəbi söz və terminlərin yazılışında çoxvariantlılıq müşahidə olunur. Belə ki, imeyl, feysbuk, quql, vatsap, instaqram kimi sözlərin Orfoqrafiya lüğətində doğru yazılış formaları müəyyənləşdirildiyi halda yanlış yazılmaları təəssüf doğurur. Halbuki Azərbaycan dilinin orfoqrafiya qaydalarına görə, bu cür sözlər fonetik transkripsiya prinsipi ilə dilimizin imkanlarına uyğunlaşdırılmış formada yazılmalıdır:

“Bu barədə şahmatçı **Instagram (instaqram)** səhifəsində məlumat verib” [6, s. 184].

“Həmçinin RSXM-in fəaliyyətinin sosial şəbəkələrə (**Vikipediya, Facebook, Telegram, YouTube (vikipediya, feysbuk, telegram, yutub)**) çıxışı da təmin edilib” [6, s. 90].

Qeyd edək ki, bu platforma adlarının mənbə dildəki yazılış versiyalarını da saxlamaq mümkündür. Bunun üçün dırnaq işarəsindən istifadə olunmalı və sözün ilk hərfi böyük yazılmalıdır. Məsələn, “Facebook”, “Instagram”, “Wikipedia” və s.

Avropa mənşəli bir qrup sözlərin yazılışlarının orijinal formada (mənbə dildəki kimi) saxlanması səbəbindən də bir sıra orfoqrafik qüsurlar meydana çıxır:

“Hamı **hybrid (hibrid)** və elektrikli işləyən avtomobillər alsın” [6, s. 272].

“Ciddi təminatın və ikinci gəlir qaynağının banklar tərəfindən tələb edilməsi **start-up (startup)** layihələrinin maliyyələşməsin, demək olar ki, mümkünsüz edir” [6, s. 162].

Avropa mənşəli sözlərin yazılışı ilə bağlı müqayisəli cədvəl

Səhv yazılış	Düzgün yazılış
instagram	instaqram/ “Instagram”
Facebook	feysbuk/ “Facebook”
YouTube	yutub/ “YouTube”

hybrid	hibrid
start-up	startap

Mövcud orfoqrafik tələblərə əsasən, mənbə dildə sonu -a ilə bitən alınma sözlərin əsas qismi a-sız yazılır. Lakin, təəssüf ki, qəzetlərin dilinin müşahidəsi zamanı hələ də “diaspor” əvəzinə “diaspora”, “metafor” əvəzinə “metafora” və s. yazıldığını gördük. Qəzetlərdə leksik səviyyədə aşkarlanan digər orfoqrafik pozuntular əsasən xüsusi ad və terminlərin yazılışında müşahidə olunur ki, bu da əsasən transliterasiya və fonetik oxunuş prinsiplərinin qarışdırılmasından irəli gəlir.

Morfoloji səviyyə üzrə müəyyənləşən orfoqrafik pozuntular

Bu tipli pozuntular əsasən şəkilçilərin düzgün əlavə olunmaması, xüsusilə qoşa samitli sözlərdə şəkilçi artırma prinsipinin gözlənilməməsi və digər analogi hallarla bağlıdır. Məsələn, orfoqrafik qaydalara görə, təkhecəli sözlərin sonunda qoşa samitlər tam yazılır (məs.: fənn, haqq, sirr və s.), ancaq bu sözlərin samitlə başlayan şəkilçili formaları düzəldilərkən qoşa samitlərdən biri ixtisar edilir. Aşağıdakı nümunələrdə isə bu tələblərin gözlənilmədiyini görürük:

*“Heç kimə **sir** (**sirr**) deyil ki, ölkəmizdəki radikal müxalifət uzun illərdir ki, anti-Azərbaycan dairələr tərəfindən himayə olunur”* [6, s. 155].

*“... 2005 – 2009-cu illərdə isə Heydər Əliyev adına Ali Hərbi Məktəbdə hərbi təhsilin **sirrlərinə** (**sirlərinə**) yiyələnib...”* [6, s. 81].

*“Avropa İttifaqı və Azərbaycan arasında münasibətlər yüksələn **xəttlə** (**xətlə**) inkişafdadır”* [3, s. 3].

Qəzetlərin dilində tez-tez rastlaşdığımız “narahatçılıq”, “peşmançılıq” kimi formalar da yanlış şəkilçi artımı ilə bağlı nümunələrdir. Orfoqrafiya qaydalarına görə, bu sözlərin yazılışları “narahatlıq” və “peşmanlıq” şəklində müəyyən olunmuşdur.

Sintaktik səviyyə üzrə müəyyənləşən orfoqrafik pozuntular

Sintaktik səviyyədəki orfoqrafik norma pozuntuları daha çox durğu işarələrinin istifadəsi ilə bağlıdır. Məlumdur ki, durğu işarələrini düzgün işlətmədikdə çatdırılması nəzərdə tutulan fikirdə dolaşıqlıq yaranır, məna düzgün anlaşılmır və ən əsası, şifahi nitqlə yazılı nitq arasında məzmun eyniliyi pozulur. Belə ki, bir durğu işarəsinin yanlış işlədilmə məqamı cümlənin ümumi məzmununu tamamilə dəyişə bilər. Durğu işarələrindən düzgün istifadənin vacibliyini qeyd edən prof. İ.Məmmədli yazır: *“Ümumiyyətlə, özünü ziyalı hesab edən hər bir şəxs yazıda durğu işarələrinin yerli-yerində olmasına əməl etməlidir. Xüsusilə jurnalistlərin, mətbuatda çalışanların, orta və ali məktəb müəllimlərinin birinci dərəcəli vəzifəsi düzgün yazı normalarını qorumaq, nitq mədəniyyəti məsələlərinə önəm verməkdir...”* [1, s. 84].

Beləliklə, şifahi nitqdə intonasiya və fasilədən istifadə edilirsə, yazılı nitqdə bu məfhumları durğu işarələri əvəz edir. Durğu işarələrinin yazıda yanlış, yersiz işlədilməsi və ya buraxılması orfoqrafik normanın sintaktik səviyyədə pozulması hesab olunur. Çünki belə problemlər orfoqrafik qaydaların pozulmasına səbəb olmaqla yanaşı, cümlənin sintaktik strukturunun səhv anlaşılmasına da yol açır. Lakin, təəssüf ki, bu gün çap mediasında bu kimi hallar nəzərəcarpacaq dərəcədə çox müşahidə olunur. Nümunələrə nəzər salaq:

“İstəyirəm (vergül qoyulur) hamısını Qarabağ sortuna dəyişim” [7, s. 14].

“Ədəbi-estetik zövqü, poetik duyumu yüksək olsa da (vergül qoyulur) Əkrəm Cəfər poeziyanın cazibəsini elmə yönəltmək gücündə olan nadir ziyahılardandır” [8, s.14].

“Əslində (vergül qoyulur) normalda hökumət bu məsələyə müdaxilə etməlidir” [9, s. 16].

“O, rəssamlıqla da məşğul olur, həmçinin, (vergül qoyulmur) nəfis əl işləri, tikmələri ilə də tanınırdı” [6, s. 268].

“Eyni zamanda, (vergül qoyulmur) əkin sahələrinə, məhsuldarlığına və qiymətinə görə qarpız bitkisi ölkənin ayrı-ayrı regionlarında fermerlərin gəlirlərinin əsas hissəsini təşkil edir” [2, s. 11].

Qəzetlərin monitorinqi zamanı müşahidə olunan məsələlərdən biri də “o”, “bu” əvəzliliklərindən sonra vergülün yanlış işlədilmə məqamlarıdır. Məlumdur ki, “o”, “bu” əvəzlilikləri cümlədə mübtəda vəzifəsində çıxış edən zaman özündən sonra isim, sifət, say, zərf və feili sifət gələrsə, vergül qoyulur, köməkçi nitq hissələri (nida, modal söz istisna olmaqla) və feil (feili sifət istisna olmaqla) gələrsə, vergül qoyulmur. “O”, “bu” işarə əvəzlilikləri təyin funksiyasında çıxış edəndə də özündən sonra vergül qoyulmur. Çap mediasında bu qaydaların nəzərə alınmadığı çoxsaylı nümunələrə rast gəldik. Bu hallar bəzi jurnalistlərin punktuasiya qaydalarını gözdə tutmaları ilə əlaqələndirilə bilər. Belə səhvlər əsasən orfoqrafik qaydalar müstəvisində təhlil olunsada, nəticədə mətnədə qrammatik bütövlüyü pozur və oxu dinamikasını zəiflədir. Bu baxımdan onların bəzən sintaktik qeyri-dəqiqlik kimi qiymətləndirilməsi təbiiidir:

“O (vergül qoyulur) övladlarını başına toplayıb bir masa ətrafında əyləşməyi çox sevirdi” [6, s. 275].

“... Çünki bu (vergül qoyulur) kollektiv işidir və hər kəs tamaşanın ən yaxşı şəkildə sonlanması üçün səfərbər olmuşdu” [6, s. 271].

“O, (vergül qoyulmur) həmçinin həkimləri qızına lazımsız dərmanlar yazmağa məcbur edib və onun “müalicəsi” üçün ianə toplayıb” [6, s. 211].

“Bu, (vergül qoyulmur) xüsusilə yaşlı nəsillər arasında “bolluq” və “mənfəət” əlaməti hesab olunur” [5, s. 16].

“Lakin yeni araşdırmanın nəticələri göstərib ki, bu, (vergül qoyulmur) təkcə mexaniki təsirin nəticəsi deyil” [5, s. 16].

Dırnaq işarəsindən yanlış istifadə də oxucuda çaşqınlıq yaradan səhvlərdəndir. Məsələn:

“... *Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin hərbi yolla həlli yoxdur (dırnaq içərisində yazılır) düşüncəsində olanlara tarixi bir sərkində şilləsi vurdu*” [6, s. 79].

“... *İrəvan Müəllimlər Seminariyasının milli təhsil tariximizdə yeri və rolu* mövzusunda *“dəyirmi masa” (dırnaq içərisində yazılmır), seminar, görüş, sərgi və disputların təşkili nəzərdə tutulur*” [6, s. 190].

Orfoqrafiya qaydalarında “bununla da”, “qayğı ilə” kimi bir neçə komponentli birləşmələrin, “buna görə”, “bunun üçün”, “belə ki”, “hər hansı” kimi tərkibi bağlayıcıların ayrı yazılmalı olduğu halda bitişik yazılması da sintaktik səviyyə üzrə müəyyənləşən orfoqrafik qüsurlardandır.

Mürəkkəb sözlərin yazılışında da normativ qaydalardan kənar çıxma halları tez-tez müşahidə edilir. Məlumdur ki, mürəkkəb sözlər iki və ya daha artıq sözün birləşməsindən yaranan leksik vahidlərdir və Orfoqrafiya lüğətində bu sözlərin sabitləşmiş yazı formaları əksini tapıb. Qəzetlərdə aşkarlanan bu tip qüsurlara nəzər saldıqda belə nəticəyə gəlmək olur ki, qəzet əməkdaşları mürəkkəb sözlərin yazılışı ilə bağlı qaydalara dərinlən bələd deyillər. Belə ki, mürəkkəb sözlərin bitişik yazılmalı olduğu halda ayrı və ya defislə, defislə yazılmalı olduğu halda ayrı və ya bitişik yazıldığı müşahidə edilir. Məsələn, qəzetlərin dilinin monitorinqi zamanı “ölkədaxili” əvəzinə “ölkə daxili”, “işəgötürən” əvəzinə “işə götürən”, “üçrəngli” əvəzinə “üç rəngli”, “hüquq-mühafizə” əvəzinə “hüquq mühafizə” yazıldığına şahidi olduq. Belə səhvlər bu ifadələrin sabitləşmiş formalarına, daha dəqiq desək, mövcud orfoqrafik tələblərə ziddir:

“*Bu gün müstəqil Azərbaycanın hər bir yerində üç rəngli (üçrəngli) bayrağımız dalğalanır*” [6, s. 162].

“*Halsızlıq, qısa müddətli (qısamüddətli) baş ağrıları (baş ağrısı), yüngül hərəkət və ya inyeksiya yerində az miqdarda ağrı baş verə biləcək normal hallardır*” [6, s. 222].

“*Azərbaycanda 20-yə yaxın müstəqil və yarım-müstəqil (yarımmüstəqil) xanlıqlar formalaşdı*” [6, s. 264].

“*Bəs hüquq mühafizə (hüquq-mühafizə) orqanları və dövlət qurumları bu hadisə ilə necə maraqlanmalıdır?*” [6, s. 266].

“*Səbəbi də dövlət tərəfindən medianın inkişafına hər tərəfli (hərtərəfli) dəstəyin göstərilməsidir*” [4, s. 8].

Mürəkkəb sözlərin yazılışı üzrə müqayisəli cədvəl

Səhv yazılış	Düzgün yazılış
hər tərəfli	hərtərəfli
üç rəngli	üçrəngli
qısa müddətli	qısamüddətli

baş ağrısı	başağrısı
yarım-müstəqil	yarımmüstəqil
hüquq mühafizə	hüquq-mühafizə

Nəticə olaraq söyləyə bilərik ki, qəzetlərin dilində orfoqrafik normalara əməl edilməsi məzmunun anlaşılıqlığını artırır və qəzetin prestijini qoruyur. Eyni zamanda bu hal redaktə prosesinin səviyyəsini müəyyənləşdirən əsas göstəricilərdəndir. Aparılan monitoring və təhlillər göstərdi ki, bu gün qəzetlərin dilində bir çox hallarda orfoqrafik qaydalara əməl olunmur. Xüsusilə alınma sözlərin mənə dilə uyğun yazılışı, mürəkkəb sözlərin yazılışında edilən yanlışlıqlar, abreviaturların qeyri-standart formaları və cümlələrdə durğu işarələrinin düzgün tətbiq edilməməsi bu sahədə ümumi problemlər olaraq qalmaqdadır. Halbuki mövcud nəzəri qaydaların praktik səviyyədə düzgün tətbiq və təbliğ edilməsi, yazı əməllərinin qorunması jurnalist və redaktorların mənəvi borcudur. Media nümayəndələri dövlət dilini mükəmməl bilməklə yanaşı, ədəbi dil normalarına əməl etməli, qaydaları düzgün tətbiq etməyi bacarmalı, dilimizin inkişafına töhfə verməyə çalışmalıdırlar.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Azərbaycan dilində durğu işarələri sistemi / elmi red. M. Nağısoylu. – Bakı: Avropa, – 2020. – 256 s.
2. Bayramov, V. , Yaqubzadə, M. Aqrar sığorta yeni məhsulları əhatə edir // Xalq qəzeti – 2025, 14 may. – s. 11.
3. Bayramova, Z. Azərbaycan Avropanın vacib və etibarlı tərəfdaşdır! // Səs. – 2025, 17 may. – s. 3.
4. Əliyev, İ. Qanunvericilikdə mətbuatın rolu // Səs. – 2025, 17 may. – s. 8.
5. Həsənova, Marağ dünyamız // Respublika. – 2025, 15 may. – s. 16.
6. Qəzetlərin dili monitoring aynasında / baş red. S. Əliyeva. – Bakı: Elm və təhsil, – 2022. – 304 s.
7. Rəsulovlu, M. Xocalıya ruzi-bərəkət də qayıdıb // Xalq qəzeti. – 2025, 14 may. – s. 14.
8. Rüstəmli, R. Əruzşünas alimin mənəvi ucalığı // Respublika. – 2025, 15 may. – s. 14.
9. Vəli, A. Taksi şirkətləri niyə sürücülərdən yüksək komissiya tutur? // Səs. – 2025, 17 may. – s. 16.
10. [orfoqrafiya qaydaları.pdf](#)

Вафа Нураддин кызы Исмаилова
Язык газет с точки зрения существующих орфографических правил
Резюме

В статье было рассмотрено как действующие орфографические правила применяются на языке газет, издаваемых в последние годы в азербайджанской прессе. На основе зарегистрированных образцов из различных газет было привлечено внимание к часто встречающимся орфографическим ошибкам на лексическом, морфологическом и синтаксическом уровнях, проведён сравнительный анализ этих фактов с орфографическими нормами, утверждёнными Кабинетом Министров Азербайджанской Республики. В заключительной части отмечается, что нарушения орфографических норм в газетах чаще всего наблюдаются при написании сложных слов, имён и аббревиатур, иностранных слов и терминов, применении знаков препинания, подчеркивается важность соблюдения орфографических правил в газетном языке.

Ключевые слова: язык газет, система норм, орфографическая норма, отпечатки.

Vafa Nuraddin qızı İsmayılova

**The language of newspapers from the perspective of existing
orthographic rules**

Abstract

The article examined how the current orthographic rules are applied in the language of newspapers published in the Azerbaijani press in recent years. Based on the registered samples from various newspapers, attention was drawn to common spelling errors at the lexical, morphological and syntactic levels, and a comparative analysis of these facts was carried out with spelling standards approved by the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan. In conclusion, it is noted that violations of spelling norms in newspapers are most often observed when writing complex words, names and abbreviations, foreign words and terms, using punctuation marks, and the importance of observing spelling rules in the newspaper language is emphasized.

Keywords: newspaper language, system of norms, orthographic norm, orthographic errors.

Rəyçi: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Gülarə Əmirova